

УДК 342.95+342.76(477)

С.О. КУЗНІЧЕНКО, канд. юрид. наук,
доц., Кримський юридичний інститут Одеського
державного університету внутрішніх справ

РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ НАДЗВИЧАЙНИХ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ В УКРАЇНІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ключові слова: реформування, надзвичайні ад-
міністративно-правові режими, адміністрати-
вний примус

На сьогоднішній день питання, пов'язані з концептуальними засобами розбудови доктрини національної безпеки, все більш турбують вчених юристів в Україні [1, с.1-2].

У звичайних умовах життєдіяльність суспільства підтримується за рахунок політичної і економічної систем та існуючої налагодженої системи управління, що дає можливість застосування державних структур для забезпечення стабільності у суспільстві. Такі заходи дозволяють підтримувати відносний порядок у суспільстві. Проте вони досить ефективно впливають лише в умовах стабільної обстановки у суспільстві та держави в цілому. Проблема стає актуальною під час виникнення надзвичайних ситуацій, коли події виходять з-під контролю. Це змушує державні структури застосовувати заходи, які у звичайних умовах не можна використувати, тобто обмежувати конституційні права громадян і юридичних осіб, покладати на них додаткові заборони та обов'язки.

Правове регулювання відносин, що виникають в умовах різних природних катаклізмів, техногенних аварій і катастроф, соціально-політичних та військових конфліктів, історично здійснювалось шляхом застосування заходів надзвичайного характеру. Різноманітні небезпечні явища вимагають нор-

мативного впливу, що відрізняється від існуючого в нормальних умовах. Правове регулювання в таких умовах пов'язане з поняттям надзвичайного адміністративно-правового режиму. У разі надзвичайної ситуації як різновиді небезпечного соціального явища, соціальне середовище виходить з-під впливу права. Багато правових механізмів перестають працювати, тому звичайне законодавство не може регулювати відносини, які складаються в таких умовах. Ці правові режими перебувають на межі правової системи з точки зору інтенсивності правообмежень. Вони необхідні для специфічного нормативного впливу на ситуацію, що склалася.

Інститут надзвичайних адміністративно-правових режимів – це концентрація влади і обмеження прав і основних свобод людини, але він нерозривно пов'язаний з реалізацією на практиці ідей та конструкцій правової держави. Безсуперечно, що даний інститут – зброя обоюдогостра. Відомо немало уроків з історії, які доказують, що надзвичайний режим може легко перетворюватися із засобу захисту демократії у засіб нападу на неї. Останній випадок, пов'язаний з історією нашої країни, коли нелегітимним способом в 1991 році було введено надзвичайний стан в СРСР, що в свою чергу стало відправною точкою параду суверенітетів.

До того ж дуже негативні прогнози, щодо стану безпеки у найближчий час, дають в своїх роботах вчені, які спеціалізуються на прогнозуванні безпеки [2, 3].

Звідси метою цієї статті є визначення сукупності наукових завдань щодо формування новітньої національної концепції інституту надзвичайних адміністративно-правових режимів в Україні. Новизна статті полягає в побудові авторської концепції удосконалення національної моделі надзвичайних адміністративно-правових режимів в Україні, визначення наукової проблеми реформування названого інституту.

Інститут надзвичайних адміністративно-правових режимів добре відомий світовій практиці та має свою історію і в нашій краї-

ні. Спочатку законодавчо осадний стан (як надзвичайний правовий режим) знайшов своє закріплення у Франції. Потім досвід Франції був розповсюджений на всю Європу, а в XX столітті - і на останню частину планети. Найбільш часто надзвичайні правові режими застосовувались в Австро-Угорщини проти областей, населених національними меншинами та в царській Росії. В Росії ж існувала і найбільш розвинута градація видів надзвичайних правових режимів, серед яких були: 1) положення посиленої надзвичайної охорони; 2) виключні заходи, що вводяться в сусідніх губерніях; 3) воєнний та осадний стан; 4) виключні повноваження, що надавалися місцевим адміністративним властям. Ці міри іноді охоплювали цілі регіони і на початку століття, в тій чи іншій формі, діяли в Росії практично всюди [4, с.87-100].

В перші роки існування радянської влади, 03.04.1925 р. ВЦИК СРСР затвердили "Положення про надзвичайні заходи охорони революційного порядку". Це пояснювалось необхідністю посилення боротьби з контрреволюційною діяльністю й саботажем. "Положення про надзвичайні міри охорони революційного порядку" від 1925 року, у відповідності з Указом Президії Верховної Ради СРСР від 03.11.1962 року "Про зміни та визнання такими, що втратили силу законодавчих актів СРСР", у зв'язку з указом Президії Верховної Ради СРСР "Про подальші обмеження застосування штрафів, що накладаються в адміністративному порядку" було призначено таким, що втратило силу [4, с.101-106].

В період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. Указом Президії Верховної Ради СРСР "Про воєнний стан" від 22.06.1941 р. було введено відповідний надзвичайний правовий режим, який було скасовано після закінчення війни [5, 6].

З другої половини 80-х років положення в країні різко помінялося. Масові безпорядки та інші надзвичайні ситуації охопили значну частину її території, набули повторного харак-

теру. В той же час, в Конституції СРСР 1977 року була названа лише одна надзвичайна міра, призначена для захисту СРСР від зовнішнього нападу, - об'явлення воєнного стану. Даний захід не було розраховано на рішення внутрішніх проблем держави [7, с.11].

В 1988 році в ряді міст Азербайджанської РСР відбулися масові безпорядки, що призвели до людських жертв. Аналіз ситуації, яка склалася, свідчила про те, що звичайні заходи не вирішують проблем, щодо стабілізації обстановки. Між тим, для застосування передбаченого Конституцією СРСР воєнного стану, підґрунтя були відсутніми. Тоді 21.09.1988 року на території Нагірно-Карабахської автономної області й Агдамського району Азербайджану було введено особливий стан. У послідуочому така практика отримала широке розповсюдження. Зокрема, в листопаді 1988 року було введено надзвичайний стан й встановлено комендантську годину в Баку, Кіровабаді й інших містах й районах Азербайджану, а також у м. Єревані [7, с.12].

У зв'язку з виниклою на практиці необхідністю в надзвичайних заходах, Верховна Рада СРСР 01.12.1988 року прийняла Закон "Про зміни й доповнення Конституції СРСР", у відповідності з якими зберігалася така надзвичайна міра, як воєнний стан, і передбачена ще одна - об'явлення надзвичайного стану, що вводиться в інтересах забезпечення безпеки громадян СРСР. Більш детальну регламентацію надзвичайний стан отримав в Законі СРСР від 03.04.1990 року "Про правовий режим надзвичайного стану" [8].

В теперішній час на території нашої країни діє вже другий закон, що регулює відносини в умовах надзвичайного стану, також Україна перша з країн СНД прийняла закони "Про правовий режим воєнного стану" та "Про зону надзвичайної екологічної ситуації". 03.12.2005 року Президентом України В.А. Ющенко, у зв'язку з захворюванням птиці високопатогенним грипом, в деяких населених пунктах Автономної Республіки Крим було введено надзвичайний стан [9]. Із

2000 року в Україні декілька разів вводився режим зони надзвичайної екологічної ситуації в різних регіонах. Так, наприклад, Законом України від 31.08.2000 року було затверджено Указ Президента України “Про оголошення території у межах населених пунктів Болеславчик, Мічурне, Підгір’я, Чаусове-1, Чаусове-2 Первомайського району Миколаївської області зоною надзвичайної екологічної ситуації” [10].

Таким чином, навіть стислий історичний огляд дозволяє зробити висновок, що в деяких обставинах держави прибігають до застосування надзвичайних заходів для забезпечення своєї нормальної життєдіяльності. Такі заходи носять різні назви. Наприклад: “осадний стан”, “виключний стан”, “воєнний стан”, “особливий стан”, “надзвичайний стан”, “режим зони надзвичайної екологічної ситуації” та ряд інших.

Розглядаючи поняття “надзвичайний адміністративно-правовий режим”, ми зразу зробимо застереження, що під ним будемо в загальному прядку розуміти правову форму управлінського впливу державних структур на надзвичайні ситуації різної генези.

Окремі елементи інституту надзвичайних адміністративно-правових режимів досліджували ряд закордонних вчених: А. Хаманн і Х. Гольц (ФРН), А. Матіо (Франція), Б.М. Порфір’їв, В.Б. Ісаков, В.М. Чхиквадзе (СРСР), С.О. Анікієнко, Д.М. Бахрах, А.В. Домрин, С.В. Лебедь, В.В. Лозбінев, С.С. Маїлян, І.Л. Петрухін, С.В. Пчелінцев, В.Б. Рушайло, О.І. Соловйов, С.Д. Хазанов, В.Е. Хондожко, С.П. Щерба, М.Г. Янгол (Росія) та українських вчених: О.М. Бандурка, А.В. Басов, Ю.П. Бітяк, М.В. Білоконь, О.Г. Братель, В.В. Говоруха, П.В. Дерев’янка, Т.О. Коломоєць, С.В. Ківалов, О.О. Крестьянінов, В.Я. Кастюк, В.А. Ліпкан, С.О. Магда, А.С. Спаський, А.С. Філіпенко та ін.

Перше завдання - це визначення єдиного поняття режиму як в правовій науці взагалі, так і в адміністративному праві. Найбільш розповсюдженими є погляди на правовий

режим С.С. Алексєєва та Д.М. Бахраха. Інші дослідники стають на позицію чи то одного, або другого. Хоча є й окремі спеціальні монографічні дослідження правових режимів, наприклад, роботи Б.Я. Бляхмана [11], Е.Ф. Шамсумової [12]. Ще більше робот, які присвячені розробці дефініції адміністративно-правового режиму [13-16]. Але, на превеликий жаль, сьогодні немає єдиного загальноприйнятого в науці розуміння феномену адміністративно-правового режиму. Це, в свою чергу, приводить до глибоких помилок дослідників концепції інституту надзвичайних адміністративно-правових режимів. До цього завдання тісно примикає питання галузевої приналежності надзвичайних режимів, дехто вважає його інститутом конституційного права [17, 18], деякі відносять надзвичайні режими до екологічного права [19], але більшість дослідників обґрунтовують позицію адміністративно-правової природи інституту надзвичайних режимів [20-24].

Друге завдання пов’язане з розробленням в адміністративно-правовій науці поняття надзвичайного адміністративно-правового режиму, виокремленням цього феномену від схожих правових явищ. Так, на сьогодні більшість дослідників розуміють названі режими в широкому сенсі [15; 25, с.67; 26, с.174-175; 27, с.109-110; 28, с.174-175; 29]. Але міжнародний досвід говорить нам, що не можна ототожнювати правові форми реагування на небезпеки різного рівня. На наш погляд, необхідно з широкого розуміння екстремальних адміністративно-правових режимів виокремити як частину надзвичайні адміністративно-правові режими. Дану концепцію підтримують [30, с.280; 24, с.34-37]. Окремі автори взагалі сприймають лише один надзвичайний правовий режим “надзвичайний стан”, і навіть “воєнний стан” сприймають як окремий випадок надзвичайного стану [4, с.128-150]. Наведена невизначеність впливає на відсутність загальноприйнятого розуміння в наукових дослідженнях дефініції надзвичайних адміністративно-правових режимів. До наведеного за-

вдання додається аспект переходу одного надзвичайного режиму в інший, і навіть переходу екстраординарних режимів в надзвичайні (детальніше дивись [24; 31, с.53-66]).

Третє завдання пов'язане з розробкою мети введення надзвичайних адміністративно-правових режимів. Саме мета є наріжним камінням, вектором, який визначає характер конкретного режиму. В основному науковці мають сходині позиції щодо мети надзвичайного адміністративно-правового режиму, але певні неузгодження ще мають місце в позиціях представників різних наукових шкіл [32, с.21-23; 24, с.23-67; 21, с.103-105].

Наступним, і найбільш складним науковим завданням в розбудові національної концепції інституту надзвичайних адміністративно-правових режимів є визначення юридичних підстав введення режиму. Необхідно визначити суб'єкта введення режиму, яким саме нормативно-правовим актом необхідно вводити режим, чи є необхідність, і саме яким суб'єктом затверджувати акт введення режиму. На такі питання також в науці є різні погляди [15, с.61; 21, с.112-114; 25, с.80-82; 33, с.74-101].

П'яте завдання пов'язане з визначенням фактичних підстав введення надзвичайних адміністративно-правових режимів. Питання визначення конкретних фактів, з якими пов'язане введення режиму. Досі ведуться спори щодо вичерпного чи невичерпного списку обставин, які можуть викликати введення Надзвичайного адміністративно-правового режиму [21, с.104-111; 25, с.73-75; 15, с.52-60; 16, с.107-108]. Після другої світової війни почалися проводитись перші наукові розвідки щодо складення переліку обставин [33, с.15-21; 34, с.15-17], але й досі цей перелік є спірним. До питання переліку щільно прив'язане питання класифікації факторів небезпеки як по генезі (по горизонталі), так і по рівню (по вертикалі) [35, с.34-53; 36, с.9-54; 37; 38; 31, с.11-16; 39]; до того ж національне законодавство віддзеркалює то позитивні, то негативні тенденції в розвитку цієї класифікації (детальніше дивись: [32,

с.16-17]).

Шосте завдання – це детальна розробка процедур введення, продовження та скасування надзвичайних адміністративно-правових режимів. Довгий час науковці не звертали увагу на ці проблеми, але останні події в світі, пов'язані з введенням надзвичайних адміністративно-правових режимів, показали, що більшість зловживань зі сторони влади пов'язані саме з недостатньою розробленістю таких процедур [4, с.52-55; 33, с.74-101; 40, с.31-37].

Сьоме наукове завдання пов'язане з визначенням території дії режиму. Деякі дослідники вважають, що надзвичайні адміністративно-правові режими можуть вводитись лише на всій території держави, інші вважають, що - лише на окремих територіях [40, с.38-42].

Восьме наукове завдання вимагає вирішення питання часу дії режиму та його продовження, кількості разів продовження: в різних державах терміни дії режиму різні, але науково обґрунтованих термінів на сьогодні поки ще не існує [25, с.88-91; 40, с.36-37; 33, с.39-41].

Дев'яте завдання пов'язане з визначенням осіб, що мають "режимний імунітет", тобто тих осіб, на яких режимні правила не розповсюджуються, дослідження цього питання показує, що дана проблема в науці майже не розглядалася [25].

Десяте завдання - це визначення переліку режимних заходів, характерних кожному виду надзвичайних адміністративно-правових режимів, та обґрунтування доцільності таких заходів у кожному конкретному режимі, наукова оцінка ефективності кожного конкретного надзвичайного заходу. Такі дослідження проводяться вже не один рік [41, с.67-96; 42, с.166-174; 25, с.130-166], і навіть віддзеркалені в існуючій національній правовій системі.

Одинадцяте завдання пов'язане з детальною розробкою механізму забезпечення прав та свобод громадян в умовах введення надзвичайних адміністративно-правових режимів, визначення гарантій забезпечення прав та

свобод громадян в названих умовах, обґрунтування вичерпного переліку правообмежень. І хоча дане завдання достатньо досліджувалось у правовій науці, воно і досі викликає багато питань (детальніше дивись: [28]).

Наступне завдання пов'язане з визначенням суб'єктів реалізації надзвичайних заходів та детальною розробкою міжвідомчої надгалузевої системи управління в названих умовах [43; 25, с.94-118; 15, с.82-84]. Окремим аспектом є визначення керівника такої системи в кожному виді надзвичайних адміністративно-правових режимів. Роботи з цього напрямку почались лише недавно і характеризуються широким спектром наукових поглядів (детальніше дивись: [44, с.120-195]).

Дванадцять завдання пов'язане з перерозподілом владних повноважень в умовах введення надзвичайних адміністративно-правових режимів, між центром та регіонами, між федеральною владою та суб'єктом федерації, між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Погляди на дане питання майже протилежні в різних наукових школах і потребують детальної проробки [28, с.115-137; 25, с.159-163; 45].

Тринадцять завдання - це розробка концепції конституційної відповідальності суб'єктів введення надзвичайних адміністративно-правових режимів за незаконне введення та невведення названих режимів. Робити із даного питання майже не існує. До даного завдання примикає завдання детальної розробки інституту юридичної відповідальності в названих умовах. Окремі аспекти специфіки кримінальної, адміністративної, дисциплінарної, матеріальної та цивільно-правової відповідальності в умовах введення надзвичайних адміністративно-правових режимів детальніше дивись в роботах [24, с.25-30; 4, с.185-195].

Чотирнадцять завдання пов'язане з систематизацією режимних норм, а також вироблення національного підходу до формування надзвичайного законодавства. Роботи з цього напрямку ведуться, але мають поки ще лише дискусійний характер (детальніше дивись:

[36, с.167-170, с.186-254]).

П'ятнадцять завдання – це готовність державних органів та органів місцевого самоврядування до дій в умовах введення надзвичайних адміністративно-правових режимів, окремими аспектами цього завдання є: підготовка та перепідготовка персоналу до дій в умовах надзвичайних адміністративно-правових режимів; питання визначення мобілізаційного резерву та проведення всебічної мобілізації; система пропаганди і роз'яснення населенню елементів інституту надзвичайних адміністративно-правових режимів. Роботи, присвячені наведеним питанням, проводяться в рамках правових комплексних досліджень достатньо давно, але й досі існує певний спектр поглядів, які потребують узгодження [36, с.164-170].

Останнє наукове завдання пов'язане з розробкою питання міжнародного співробітництва в умовах введення надзвичайного адміністративно-правового режиму, інформування сусідніх держав та міжнародні організації про введення відповідного режиму в країні. Також у ракурсі наведеного завдання потрібно провести чітке розмежування між внутрішніми надзвичайними режимами та надзвичайними міжнародно-правовими режимами (детальніше дивись: [24; 46, с.116-137; 47, с.45-93]).

Наведені завдання не претендують на вичерпність, але, на нашу думку, дадуть можливість замислитись над існуючою національною моделлю надзвичайних адміністративно-правових режимів і критично віднестись до неї, по-новому побачити колізії та прогалини в сфері правового забезпечення державного управління національною безпекою України. На наш погляд, вирішення поставлених завдань допоможе розв'язати наукову проблему розбудови національної моделі інституту надзвичайних адміністративно-правових режимів. Така модель є безперечно суто специфічною для кожної національної правової системи, пов'язана з історичними та культурними традиціями вирішення глобальних кризових ситуацій в конкретній кра-

їні, рівнем правової свідомості населення та управлінського апарату держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ліпкан В. А. Адміністративно-правові основи забезпечення національної безпеки України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 / В. А. Ліпкан. – К., 2008. – 34 с.
2. Киселев С. Л. Гелиогеофизическое прогнозирование преступности и чрезвычайных ситуаций / С. Л. Киселев. – М. : ВНИИ МВД РФ. – 119 с.
3. Костенко Ю. Т. САПР устойчивости химических производств: ликвидация последствий аварий : учеб. пособ. / Ю. Т. Костенко, Г. А. Ткач, В. Г. Вайнер. – К. : Наука, 1991. – 208 с.
4. Янгол М. Г. Чрезвычайное законодательство и исключительные правовые режимы / М. Г. Янгол. – СПб. : ГУАП, 2006. – 208 с.
5. Указ Президиума Верховного Совета СРСР “О объявлении в отдельных местностях СССР военного положения” // Известия. – 24.06.1941. - № 2692.
6. Указ Президиума Верховного Совета СРСР “О отмене Указа Президиума Верховного Совета СРСР “О объявлении в отдельных местностях СССР военного положения” // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1945. – № 71. – Ст. 287.
7. Григорьев В. Н. Организация следственной работы в условиях чрезвычайного положения / В. Н. Григорьев. – Ташкент : ТВШ МВД СССР, 1991. – 180 с.
8. Закон СРСР “О правовом режиме чрезвычайного положения ” // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1990. – № 15. – Ст. 250.
9. Указ Президента Украины “Про введення надзвичайного стану в населених пунктах Автономної Республіки Крим” : від 03.12.2005 р. // Іменем Закону. - 16.12.2005. - № 1692.
10. Указ Президента Украины “Про оголошення території у межах населених пунктів Болеславчик, Мічурне, Підгір’я, Чаусове–1, Чаусове–2 Первомайського району Миколаївської області зоною надзвичайної екологічної ситуації” // ВВР України. – 2000. – № 46. – Ст. 365.
11. Бляхман Б. Я. Правовой режим в системе регулирования социальных отношений / Б. Я. Бляхман. – Кемерово : Кузбасвуиздат, 1999. – 172 с.
12. Шансумова Э. Ф. Правовые режимы (теоретический аспект): дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / Шансумова Э. Ф. . – Екатеринбург, 2001. – 213 с.
13. Рязанов И. С. Административно-правовые режимы по законодательству РФ, их назначение и структура / И. С. Рязанов // Гос-во и право. – 1996. – № 9. – С. 84-91.
14. Долгополов А. А. Теоретические основы административно-правовых режимов оборота оружия и взрывчатых веществ в РФ : монография. – М. : ВНИИ МВД РФ, 2006. – 64 с.
15. Рушайло В. Б. Административно-правовые режимы : монография. – М. : Щит-М, 2000. – 264 с.
16. Маилян С. С. Административно-правовые режимы в теории административного права и практике государственного управления правоохранительной деятельностью / С. С. Маилян. – М. : Юнити, 2002. – 214 с.
17. Грязнов А. В. Концепция и конституционные основы института чрезвычайного положения / А. В. Грязнов // Гос-во и право. – 1999. – № 6. – С. 33-43.
18. Соловьев А. И. Конституционно-правовое регулирование чрезвычайного положения в РФ: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 / Соловьев А. И. – М., 2001. – 182 с.
19. Комарницький В. М. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій в Україні: автореферат дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 / В. М. Комарницький. – К., 2002. – 21 с.
20. Гуцин В. В. Чрезвычайное положение: административно-правовой аспект : пособ. / В. В. Гуцин. – М. : ВНИИ МВД РФ,

1996. – 76 с.

21. Хазанов С. Д. Правовое регулирование чрезвычайного положения в РФ (административно-правовое исследование): дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 / Хазанов С. Д. – Екатеринбург, 1996. – 238 с.

22. Басов А. В. Административно-правові режими надзвичайного стану : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / А. В. Басов. – Х., 2007. – 18 с.

23. Бандурка А. М. Концепция чрезвычайных административно-правовых режимов в законодательстве Украины / А. М. Бандурка, С. А. Кузніченко // Проблемы правоохранительной деятельности. – 2005. – № 1 (1). – С. 111-118.

24. Настюк В. Я. Административно-правові режими у сфері національної безпеки та протидії тероризму : монографія / В. Я. Настюк. – К. : ННЦ, 2008 – 245 с.

25. Басов А. В. Административно-правовий режим надзвичайного стану: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Басов Андрій Віталійович. – Х., 2007. – 200 с.

26. Спаський А. С. Правовідносини за участю органів внутрішніх справ у надзвичайних ситуаціях: теоретично-правовий аспект: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / Спаський Андрій Сергійович. – Х., 2007. – 287 с.

27. Комарницький В. М. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій в Україні: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.06 / Комарницький Віталій Мар'янович. – К., 2002. – 169 с.

28. Магда С. О. Забезпечення прав, свобод та реалізації обов'язків громадян в умовах надзвичайно-правових режимів: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Світлана Олександрівна Магда. – Х., 2008. – 224 с.

29. Ківалов С. В. Спеціальні адміністративні режими: сутність та правове регулювання / С. В. Ківалов // Наукові праці ОНЮА. – 2002. – Т. 1. – С. 159-170.

30. Административное право Украины : учеб. пособ. / Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий, В. Н. Парашук ; под ред. проф. Ю. П. Битяка. – 2-е изд-е перераб. и доп. – Х. : Право, 2003. –

575 с.

31. Кузніченко С. О. Управління ОВС в особливих умовах викликаних аномальними явищами техногенного і природного характеру / С. О. Кузніченко. – Х. : Основа, 2001. – 152 с.

32. Кузніченко С. О. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» : наук.-практ. коментар / С. О. Кузніченко, А. В. Басов. – Х. : Прометей-пресс, 2006. – 380 с.

33. Чрезвычайный правовой режим в России и за рубежом / [Щерба С. П., Домрин А. Н., Лафитский В. Ч. и др.] ; под ред. С. П. Щербы. – М. : Юрлитинформ, 2006. – 192 с.

34. Чрезвычайное законодательство ФРГ : моногр. / [Ю. И. Авдеев, Л. Б. Волков, И. А. Лебях и др.] ; под ред. В. М. Чхиквадзе. – М. : Юрид. лит-ра, 1969. – 280 с.

35. Корниенко М. В. Деятельность ОВД по обеспечению правопорядка при осложнении оперативной обстановки (по материалам МВД Украины) / М. В. Корниенко. – М. : НИИИ МВД РФ, 2008. – 291 с.

36. Менеджмент кризових ситуацій / [О. М. Бандурка, В. П. Петков, Ю. В. Дубко та ін.]. – Кіровоград : КЮІ НУВС, 2007. – 440 с.

37. Порфирьев Б. Н. Государственное управление в чрезвычайных ситуациях: анализ методологии и проблемы организации / Б. Н. Порфирьев. – М. : Наука, 1991. – 136 с.

38. Лаптії В. А. Органи внутрішніх справ в умовах надзвичайних ситуацій: Правове регулювання управлінської діяльності / В. А. Лаптії // УАВС. Наук. вісн. – 1996. – Вип. 1. – С. 71-77.

39. Майдыков А. Ф. О концепции деятельности ОВД в чрезвычайных ситуациях / А. Ф. Майдыков // Совершенствование системы экстренного реагирования на ЧС : труды Ак. МВД РФ. – М. : Академия МВД РФ, 1993. – С. 10-19.

40. Домрин А. Н. Конституционный институт чрезвычайного положения в зарубежных странах (на примере Великобритании): дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 / Домрин Але-

ксандр Николаевич. – М., 1992. – 223 с.

41. Комзюк А. Т. Заходи адміністративно-го примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації / А. Т. Комзюк. – Х. : НУВС, 2002. – 336 с.

42. Коломоєць Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07 / Коломоєць Тетяна Олександрівна. – Запоріжжя, 2005 – 455 с.

43. Иванов Ю. В. Организация гражданской обороны в зарубежных странах / Ю. В. Иванов, А. П. Степанов. – М. : Академия МВД РФ, 1993. – 41 с.

44. Пчелинцев С. В. Правовое регулирование военного положения в РФ: дис. ... кандидата юрид. наук : 20.02.03 / Пчелинцев

Сергей Владимирович. – М., 1998. – 234 с.

45. Кузніченко С. О. Особливості кваліфікації злочинів в умовах введення надзвичайного адміністративно-правового режиму за кримінальним законодавством України / С. О. Кузніченко // Форум права. – 2008. – № 3. – С. 274-280 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/FP/2008-3/08ksokzu.pdf>.

46. Рыльская М. А. Внутренний вооруженный конфликт – проблемы урегулирования: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.14 / Рыльская Марина Александровна. – М., 2001. – 191 с.

47. Ушаков Н. А. Правовое урегулирование использования силы в международных отношениях / Н. А. Ушаков. – М. : ИГП РАН, 1997. – 96 с.

Кузніченко С. О. Реформування інституту надзвичайних адміністративно-правових режимів в Україні: постановка проблеми / С. О. Кузніченко // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 273–280 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/FP/2009-1/09ksoupp.pdf>

Розглянуті проблеми реформування надзвичайних адміністративно-правових режимів в Україні, сформовані наукові завдання удосконалення національної моделі цього правового інституту. Наведені існуючі в науці точки зору щодо розбудови концепції інституту надзвичайних адміністративно-правових режимів.

Кузниченко С.А. Реформирование института чрезвычайных административно-правовых режимов в Украине: постановка проблемы

Рассмотрены проблемы реформирования чрезвычайных административно-правовых режимов в Украине, сформированы научные задания усовершенствования национальной модели этого правового института. Приведены существующие в науке точки зрения относительно построения концепции института чрезвычайных административно-правовых режимов.

Kuznichenko S.A. Reforming of Institute of Extreme Administrative-Legal Regimes in Ukraine: Statement of a Problem

The article deals with the problems of emergency administrative legal regimes reform in Ukraine. It reveals scientific assignments to enhance the national model of this legal institution. The author highlights the present scientific viewpoints on the concept of emergency administrative-legal regimes formation.